

ဆက်စပ်သက်ရောက်မှုနှင့် စီမံကိန်းအဆင့်သက်ရောက်မှုများ
အမျိုးသမီးများနှင့် ကလေးသူငယ်များ

အမျိုးသမီးများနှင့်ကလေးသူငယ်များ

ဤအပိုင်းတွင် အောက်ပါအချက်များပါဝင်သည်။

- (က) အမျိုးသားအဆင့် အခြေခံအချက်အလက်များ
  - အမျိုးသမီးများ
  - ကလေးသူငယ်များ
- (ခ) ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုမှ တွေ့ရှိချက်များ
  - သတ္တုတူးဖော်ခြင်းကြောင့် အမျိုးသမီးများအပေါ် သက်ရောက်သည့်ထိခိုက်မှုများ
  - သတ္တုတူးဖော်ခြင်းကြောင့် ကလေးသူငယ်များအပေါ် သက်ရောက်သည့်ထိခိုက်မှုများ
- (ဂ) ဆက်စပ်သည့် နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းများ၊ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့်ဖော်ဆောင်ရေးများ

(က) အမျိုးသားအဆင့် အခြေခံအချက်အလက်များ

အမျိုးသမီးများ

သတ္တုတူးဖော်ခြင်းလုပ်ငန်းများကြောင့် သက်ရောက်မှုများမှ gender အရမျှတမှုမရှိခြင်း။ အမျိုးသမီးများသည် သတ္တုတူးဖော်ခြင်းလုပ်ငန်းများ၏ ရလဒ်များကို မတူညီသည့်နည်းလမ်းများဖြင့် မကြာခဏ အမျိုးသားများထက် တိုက်ရိုက် သို့မဟုတ် သွယ်ဝိုက်သောနည်းလမ်းများဖြင့် ကြုံတွေ့ရသည်။ (ဇယား - ၂၀)

၁၉၉၇ ခုနှစ်တွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် အမျိုးသမီးများအား နည်းမျိုးစုံဖြင့် ခွဲခြားမှု ပပျောက်ရေး သဘောတူစာချုပ် (CEDAW) ကို လက်ခံသဘောတူညီပြီး ဖြစ်ပါသည်။ သို့သော် ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် အခြားပြဌာန်းထားသော ဥပဒေများတွင် အမျိုးသမီးများနှင့်စပ်လျဉ်း၍ ခွဲခြားမှုများကို ဥပဒေအရ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုချက်များ မရှိသေးပါ။ ထို့ကြောင့် အမျိုးသမီးများ၏အခွင့်အရေးထိခိုက်စေနိုင်မှုကို ကာကွယ်သည့် ဥပဒေများနှင့်မူဝါဒများကို ရေးဆွဲခြင်း၊ အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုခြင်းနှင့် ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သိအောင်လုပ်ဆောင်နိုင်ခြင်းမရှိသောကြောင့် ကြန့်ကြာမှုများ ဖြစ်စေပါသည်။⁴⁰⁷ ဥပမာ - ၂၀၀၈ ခုနှစ် ဖွဲ့စည်းပုံ အခြေခံဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၃၅၀ တွင် အမျိုးသမီးများသည် တူညီသည့် အလုပ်အကိုင်များအတွက် တူညီသောလုပ်ခလစာ ရရှိရမည်ဟု ထည့်သွင်းထားပါသည်။ သို့သော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ၏ အခြားအစိတ်အပိုင်းတွင် အမျိုးသမီးများကို ခွဲခြားဆက်ဆံမှုရှိနေပြီး ထိုဖော်ပြထားသော အချက်နှင့် ဆန့်ကျင်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဥပမာ - ပုဒ်မ ၃၅၂ တွင် နိုင်ငံတော်သည် အလုပ်အကိုင်ခန့်ထားရာတွင်ဖြစ်စေ၊ နိုင်ငံ့ ဝန်ထမ်းရွေးချယ်တာဝန်ပေးရာတွင်ဖြစ်စေ၊ သတ်မှတ်သော အရည်အချင်းနှင့် ပြည့်စုံပါက ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်၏ မည်သည့်နိုင်ငံသားကိုမျှ လူမျိုး၊ ဇာတိ၊ ကိုးကွယ်ရာဘာသာ သာသနာ၊ အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးကို အကြောင်းပြုလျက် ရာထူးရွေးချယ်ခန့်ထားခြင်းတွင် ခွဲခြားမှုမပြုရ ဟုဖော်ပြထားသော်လည်း အမျိုးသားနှင့်သာ လျော်ကန်သင့်မြတ်သည့် ရာထူးတာဝန်များအတွက် အမျိုးသားများအားရွေးချယ် ခန့်ထားခြင်းကို ဤပုဒ်မအရ အဟန့်အတားမဖြစ်စေရဟုလည်း ဖော်ပြထားပါသည်။ မြန်မာနိုင်ငံသည် ခွဲခြားဆက်ဆံမှု၊ တန်းတူညီမျှလုပ်ခရရှိရေး သို့မဟုတ် မီးဖွားခွင့်ဆိုင်ရာအကာအကွယ်ပေးခြင်းနှင့်ဆိုင်သော ILO ၏ သဘောတူညီချက်ကို အတည်ပြုထားခြင်း

407 ကျား/မတန်းတူညီရေးကွန်ယက်နှင့်ကွမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာတရားမျှတရေးဗဟိုစင်တာ။ ၆၄ ကြိမ်မြောက်အမျိုးသမီးများနှင့်ပတ်သက်၍ ခွဲခြားမှုပပျောက်ရေးကော်မတီအတွက် မြန်မာနိုင်ငံနောက်ခံအစီရင်ခံစာ။ ဇူလိုင် ၂၀၁၆ - စာမျက်နှာ ၂။

မရှိသေးပါ။ သို့သော် ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် အနည်းဆုံး လုပ်ခလစာအက်ဥပဒေတွင် အလုပ်သမားတစ်ဦးသည် အမျိုးသား၊ အမျိုးသမီးခွဲခြားမှုမရှိပဲ အနည်းဆုံးလုပ်ခလစာကို ရပိုင်ခွင့်ရှိသည်ဟု ဖော်ပြထားပြီး ကနဦးအားဖြင့် နိုင်ငံဝန်ထမ်းများ၏လစာကို တိုးပေးခဲ့ပါသည်။⁴⁰⁸

တန်းတူညီမျှမှုမရှိခြင်းသည် နိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းစဉ်များနှင့် ကိုယ်စားလှယ်ထားရှိမှုများတွင် ဖော်ပြနေပါသည်။ ၂၀၁၅ အထွေထွေရွေးကောက်ပွဲမှစ၍ လွှတ်တော်တွင် အမျိုးသမီးအဖွဲ့ဝင်အရေအတွက် မြင့်တက်လာခဲ့ပါသည်။ ၂၀၁၀ မှ ၂၀၁၅ ခုနှစ်အတွင်း အမျိုးသမီးလွှတ်တော်ဖွဲ့ဝင်သည် ၅.၉ % ရှိခဲ့ပြီး မကြာသေးမီက ရွေးကောက်ပွဲအပြီးတွင် အမျိုးသမီးရာခိုင်နှုန်းသည်လွှတ်တော်တွင် ၁၄.၅% အထိတိုးလာခဲ့ပါသည်။ ယခုကဲ့သို့တိုးတက်မှုများရှိခဲ့သော်လည်း နိုင်ငံရေးကဏ္ဍတွင် အမျိုးသမီးများကိုယ်စားပြုမှုသည် အလွန်ပင်နည်းပါးနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ရွေးချယ်တင်မြောက်ခဲ့သော တိုင်းရင်းသားရေးရာ ဝန်ကြီး ၂၉ ဦးအနက် အမျိုးသမီးမှာ ၅ ဦးသာရှိသည်။⁴⁰⁹

အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်း (CSOs) များသည် အမျိုးသမီးများတိုးတက်ရေးအတွက် အမျိုးသားအဆင့် မဟာဗျူဟာ မြောက်အစီအစဉ်များကို အကောင်အထည်ဖော်ရန် ယေဘုယျနိုင်ငံရေးလုပ်ငန်းများ လိုအပ်နေသည်ဟု ထောက်ပြဝေဖန်ခဲ့ကြသည်။ ၂၀၁၃ ခုနှစ် အောက်တိုဘာလတွင် အစိုးရမှ ထုတ်ပြန်လိုက်သော ၁၀ နှစ်တာ စီမံကိန်းသည် မြန်မာနိုင်ငံရှိ အမျိုးသမီးများ၏လူ့အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်မြှင့်တင်ရန် ကတိကဝတ်တစ်ခုအဖြစ် ရုပ်လုံးပေါ်စေပါသည်။⁴¹⁰ အမျိုးသမီးများ၏ ပုဂ္ဂိုလ်ရေးဆိုင်ရာကာကွယ်မှုအတွက် ဥပဒေပြဋ္ဌာန်းရန် ဒီဇိုင်းရေးဆွဲလျက်ရှိပါသည်။ ဥပမာ - ရာဇသတ်ကြီးဥပဒေတွင် အမျိုးသမီးများအပေါ်ကျူးလွန်သော မုဒိမ်းကျင့်ခြင်း၊ ဖော်ကားခြင်း၊ ဖြားယောင်းသွေးဆောင်ခြင်းနှင့် အသက်မပြည့်သေးသော မိန်းကလေးငယ်များကို လိင်ဆက်ဆံခြင်းကဲ့သို့ ပစ်မှုများ ပါဝင်ပါသည်။ လူကုန်ကူးခြင်း သို့မဟုတ် ပြည့်တန်ဆာလုပ်ရန် အမျိုးသမီးများကိုရောင်းချခြင်း သို့မဟုတ် လိင်ကိစ္စအတွက် ဖြားယောင်းသွေးဆောင်ခြင်းများသည် ထောင်ချနိုင်သည့်ပြစ်မှုများ ဖြစ်သည်။

ပြည်တွင်းဥပဒေနှင့် မူဝါဒများသည် ပုံသေလက်ခံထားသည့် ကျား/မဆိုင်ရာကို အခြေခံသည့် ကန့်သတ်ချက်များနှင့် ပေါင်းစပ်ထားပြီး ကျား၊မ တန်းတူညီရေးကို ကာကွယ်ပေးခြင်းနှင့် ကျား၊ မ တန်းတူညီရေးကို အားပေးသည့် CE-DAW ပါအချက်များနှင့် ကိုက်ညီမှုမရှိပါ။ ဥပမာ - ၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် အဆိုပြုထားသော သတ္တုတွင်းနည်းဥပဒေ ပုဒ်မ ၁၆၈ သည် ၁၉၉၆ခုနှစ်က ထုတ်ပြန်သော နည်းဥပဒေ၏ပြဋ္ဌာန်းချက်ပါ အချက်ဖြစ်သည့် အမျိုးသမီးများအား ကျန်းမာရေးနှင့်လူမှုရေးဝန်ဆောင်မှု များမှလွဲ၍ မြေအောက်တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများတွင် ခန့်အပ်ထားခြင်းမပြုရဟုသည့် အချက်ကို ဆက်လက်ထည့်သွင်းထားပါသည်။ ဒေသခံလေ့ယုံကြည်ချက်တစ်ခုအရ ကျောက်တူးဖော်ရေးတွင်း သို့မဟုတ် သတ္တုတွင်းအတွင်းသို့ အမျိုးသမီးဝင်ရောက်ပါက တွင်းပြိုကျခြင်း သို့မဟုတ် သယံဇာတများဆက်လက်ထွက်ရှိတော့မည်မဟုတ်ဟု ယုံကြည်ထားကြပါသည်။⁴¹¹ ယခုကဲ့သို့ အယူသည်းမှုသည် အချို့ယဉ်ကျေးမှုများတွင် ဆက်လက်ရှိနေသေးသော်လည်း အချို့မှာ ပျောက်ကွယ်သွားပြီဖြစ်ပါသည်။⁴¹²

မြေယာနှင့်ပတ်သက်၍ အမျိုးသမီးများသည် မြေကို ပိုင်ဆိုင်ခြင်း သို့မဟုတ် လျှောက်ထားခြင်းများတွင် ခွဲခြား ဆက်ဆံခြင်းနှင့်အတားအဆီးများ ရင်ဆိုင်နေရသည်ကို မှတ်တမ်းတင်ထားပါသည်။ မြေယာကိစ္စအပေါ် ဆုံးဖြတ်ချက်ချခြင်းနှင့်ဆွေးနွေးခြင်းများတွင် မပါဝင်နိုင်ပါ။⁴¹³ တစ်ချိန်တည်းမှာပင် သုတေသနတွေ့ရှိချက်များအရ မြေယာနှင့်ပတ်သက်ပြီး အာမခံချက်ရှိအောင်ဆောင်ရွက်နိုင်ခြင်းသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းကို တည်ငြိမ်မှုပိုရှိစေပြီး အမျိုးသမီးနှင့်၎င်းတို့၏

408 ၂၀၁၃ ခုနှစ် အနည်းဆုံး လုပ်ခလစာ အက်ဥပဒေ၊ ပုဒ်မ ၁၄ (ဇ)။
409 အာရှဖောင်ဒေးရှင်း၊ ၂၀၁၆ ခုနှစ် အစဉ်အလာအရမဟုတ်ပဲ မြန်မာနိုင်ငံရွေးကောက်ပွဲ လမ်းညွှန်သူ အမျိုးသမီးပါလီမန်များအရေ အတွက်
410 ကျား/မတန်းတူညီရေးကွန်ယက်နှင့်ကမ္ဘာလုံးဆိုင်ရာ တရားမျှတရေး ဗဟိုစင်တာ။ ၆၄ ကြိမ်မြောက်အမျိုးသမီးများနှင့်ပတ်သက်၍ ခွဲခြားမှုပျောက်ရေးကော်မတီ အတွက် မြန်မာနိုင်ငံနောက်ခံအစီရင်ခံစာ။ ဇူလိုင် ၂၀၁၆ - စာမျက်နှာ ၇။
411 အချက်အလက်များနှင့်ပြင်းခံခြင်း၊ မြန်မာတို့ အဆုံးသတ်နိုင်ဖယ်ရှားနိုင်သော ဒဏ္ဍာရီပုံပြင်ဆန်သောအချက်များကို တုံ့ပြန်ချက်။ SHIN SAW AUNG, TEACIRCLES, I ဩဂုတ်လ ၂၀၁၇။
412 ချီလီနိုင်ငံတွင် အမျိုးသမီးသတ္တုတူးဖော်သူများ အတားအဆီးများကို ဖောက်ခွဲဝင်ရောက်ခဲ့သည်။ Interpress Service ၂၀၁၃ ခုနှစ် ဧပြီလ ၁၁။
413 Transnational Institute - မြန်မာနိုင်ငံတွင် မြေယာနှင့်အမျိုးသမီးများအကြားချိတ်ဆက်ခြင်း။ အမျိုးသားမြေအသုံးချမှု မူဝါဒတွင် ကျား/မ ပါဝင်မှုကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း။ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၀၁၅ ခုနှစ် - စာမျက်နှာ - ၇။

မိသားစုများအတွက် လုံခြုံမှုကိုဖန်တီးပေးပါသည်။ ထို့အပြင် နိုင်ငံရေးဆိုင်ရာ လွတ်လပ်ခွင့်နှင့်စီးပွားရေး တိုးတက်မှု များအတွက်ကိုလည်း ပံ့ပိုးပေးပါသည်။ လေ့လာချက်များအရ မြေယာပိုင်သောအမျိုးသမီးများသည် အိမ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှုများကိုခံရရန် ထိရှလွယ်သောသူအဖြစ် ပါဝင်နိုင်မှုနည်းပါသည်။⁴¹⁴

လေးထောင့်ဇယားကွက် ၂၀။ သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်း၏ ကျား/မဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများ

ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းတွင်သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများကြောင့်ကျား/မဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများကို ကောင်းမွန်စွာ မှတ်တမ်းတင် ထားပါသည်။ သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းကြောင့် အမျိုးသမီးနှင့်အမျိုးသားများအပေါ် သက်ရောက်သော ယေဘုယျ ထိခိုက်စေသောအချက်များကို အောက်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။³⁹⁷

- **လူမှုစီးပွားရေးဆိုင်ရာအမြင်များ။** သတ္တုတူးဖော်ရေးလုပ်ငန်းများကြောင့် ကောင်းကျိုးများစွာရှိနိုင်ပြီး၊ မိသားစု တစ်ခုစီအတွက် စီးပွားရေးအခွင့်အလမ်းများ ပံ့ပိုးပေးနိုင်ပါသည်။ တွေ့ရှိခဲ့ရသော သက်သေသာကေများအရ သတ္တုတူးဖော်ခြင်းသည် စီးပွားရေးအဆင့်မြင့်တင်ပေးနိုင်ပြီး ငွေကြေးဆိုင်ရာ ရလဒ်များမှတစ်ဆင့် ပြန်ခွဲဝေ ရာတွင် စီးပွားရေးတန်းတူညီမျှမှုမရှိမှုများကို အတိုင်းအတာတစ်ခုအထိရှိသည်ကို လည်းတွေ့ရပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် သွယ်ဝိုက်ပြီးသော်လည်းကောင်း၊ တိုက်ရိုက်သော်လည်း လျော်ကြေးငွေများ ရုတ်တရက်ရရှိ လာသောအခါ (သာမန်အားဖြင့် အမျိုးသားများ) ဒေသခံများ၏ဘဝကို သိသာစွာပြောင်းလဲသွားစေပြီး၊ အနှုတ်လက္ခဏာဆောင်သော ဆိုးကျိုးများသည် အမျိုးသမီးများအပေါ် သက်ရောက်မှုများရှိပါသည်။ သတ္တု တူးဖော်မှုသည် အမျိုးသမီးများအပေါ်တွင် ဆိုးရွားသောလူမှုရေးနှင့် ကျန်းမာရေးထိခိုက်မှုများတွင် ပါဝင် သော အမျိုးသားများ အရက်သေစာသောက်သုံးခြင်းနှင့် ဆက်စပ်သော အလွဲသုံးစားလုပ်မှုများ၊ အိမ်တွင်း အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် သာမန်လူမှုရေးဆိုင်ရာ ကိစ္စရပ်များဖြစ်စေနိုင်ပါသည်။ ကျေးရွာဒေသများအတွင်းသို့ အမျိုးသားဦးရေ အများအပြားဝင်ရောက်လာခြင်းသည် ဂယက်ထရိုက်ခတ်မှုများ များစွာရှိစေပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာလုပ်ငန်းများကို ငယ်ရွယ်သူများမှ အသက်မွေးဝမ်းကျောင်းပြုခြင်းများ၊ HIV နှင့် အခြားသော ကူးစက်ပြန့်ပွားနိုင်သည့် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာရောဂါများ၊ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခေါင်းပုံဖြတ်ခြင်းနှင့် ပြည့်တန်ဆာလုပ်ငန်းများ များပြားလာနိုင်ပါသည်။
- **ဒေသခံများ အလုပ်အကိုင်ရရှိနိုင်မှု။** ဒေသခံများအတွက် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းမှ ရရှိနိုင်သော ထင်ရှားသည့် အကျိုးကျေးဇူးများမှာ တိုက်ရိုက်နှင့်သွယ်ဝိုက်၍ အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းများ ရရှိနိုင်ခြင်းဖြစ်သည်။ များသောအားဖြင့် ထိုအခြေအနေမျိုးတွင် အမျိုးသားများသည် အလုပ်အကိုင်ရရှိကြပြီး အိမ်တွင်းနေထိုင်မှု ဘဝများသည် သတ္တုတူးဖော်မှုလုပ်ငန်းများမှတစ်ဆင့် အမျိုးသမီးများအတွက် သိသာထင်ရှားသော အပြောင်း အလဲများ သယ်ယူလာနိုင်ပါသည်။ အမျိုးသမီးများကို သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများတွင် ခန့်အပ်ထားပါက ထို အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့၏ ရိုးရာလေ့ အိမ်တွင်းမှုအလုပ်များအပြင် ဝင်ငွေရှာဖွေသူအနေအဖြစ်လည်း အလုပ်လုပ်ကိုင်ကြရသည်။ ထိုလုပ်ငန်းခွင်၌ပင် အမျိုးသမီးများသည် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အကြမ်းဖက်မှုနှင့် အလွဲသုံးစားပြုမှု၊ လုပ်ခလစာ မညီမျှမှုနှင့်အခြားသော ခွဲခြားဆက်ဆံမှုပြဿနာများ ရင်ဆိုင်ရနိုင်ပါသည်။

414 Ibid p.4
 415 ဤဇယားကို Oxfam ဩစတြေးလျမှ ကောက်နုတ်အခြေခံထားပါသည်။ သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်း၏ကျား/မအပေါ်ထိခိုက်မှုများနှင့် ကျား/မ ထိခိုက်မှုဆန်းစစ်ခြင်း၏ အခန်းကဏ္ဍ ၂၀၀၉။ Oxfam ဩစတြေးလျ ၊ အခြေအနေတစ်ရပ် အပေါ်ပိုမိုကျယ်ပြန့်သော အမြင်များ၊ အမျိုးသမီးများ၊ သတ္တုတူးဖော်ခြင်းနှင့် လူ့အသိုက် အဝန်း ၂၀၁၁။ Rio Tinto၊ ကျား/မ အဘယ့်ကြောင့်အရေးပါသနည်း။ ၂၀၀၉။

- **ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ထိခိုက်မှုများ။** အမျိုးသမီးများသည် များသောအားဖြင့် အိမ်မှုကိစ္စဖြစ်သည့် အစားအသောက်ချက်ပြုတ် ပြင်ဆင်ခြင်းတာဝန်ကိုယူရသည်။ ရေ ရရှိနိုင်မှုနည်းပါးခြင်း သို့မဟုတ် စိုက်ပျိုးမြေများ ဆုံးရှုံးခြင်းကဲ့သို့ ပတ်ဝန်းကျင်ဆိုင်ရာ ပြဿနာများသည် မိသားစုများ၏ အစားအသောက်ရင်း မြစ်များအပေါ် ဆိုးရွားသည့် ထိခိုက်မှုများသက်ရောက်စေနိုင်ပါသည်။ ဒေသခံများနေထိုင်သည့် နေရာသည် သတ္တုတူးဖော်သည့်နေရာဖြစ်လာသောအခါ ထိုဒေသတွင် နေထိုင်မှုစရိတ်များမြင့်တက်လာပြီး အစားအသောက်များမှာလည်း ဈေးကြီးလာသည်။ ရလဒ်အနေဖြင့် မိသားစု၏ စားသောက်ရေးကို တာဝန်ယူထားသည့် အိမ်ထောင်ရှင်မများသည် ဖိစီးမှုများကိုရင်ဆိုင်ရပါသည်။ သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်း ဆက်လက်လုပ်ဆောင်လာပြီးနောက် အရည်အသွေးနှင့်ရှားပါးလာသော ရေစုဆောင်းရသည့်တာဝန်ကို အမျိုးသမီးများနှင့် မိန်းကလေးငယ်လေးများကယူရသည်။
- **ပြန်လည်နေရာချထားပေးခြင်းနှင့် ရွှေ့ပြောင်းပေးခြင်း။** သတ္တုတူးဖော်ခြင်းလုပ်ငန်း လုပ်ဆောင်ရန် ရည်ရွယ်ချက်ဖြင့် ပြန်လည်နေရာချထားပေးခြင်းနှင့်ရွှေ့ပြောင်းပေးခြင်းများကြောင့် ရပ်ပိုင်း၊ လူမှုရေး၊ ယဉ်ကျေးမှုနှင့် စီးပွားရေးဖယ်ရှားမှုစသည့် အနုတ်လက္ခဏာဆောင်သောရလဒ်များသည် အမျိုးသမီးများ အပေါ်အချိုးမကျသောထိခိုက်မှုများ ဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။ ဥပမာ - လက်လုပ်လက်စား အသိုက်အဝိုင်းများတွင် အမျိုးသမီးများသည် မြေယာဆိုင်ရာရပိုင်ခွင့်များမရှိဟု အသိအမှတ်ပြုထားသောကြောင့် မြေယာနှင့်ဆိုင်သော လျှော်ကြေးပေးသည့် လုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ဖယ်ရှားခြင်းခံထားကြရသည်။ မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကျေးလက်ဒေသရှိ အမျိုးသမီးများ၏ အခန်းကဏ္ဍသည် ကလေးငယ်များမွေးဖွားစောင့်ရှောက်ခြင်းမှ သီးနှံနှင့် တိရစ္ဆာန်များ ကြည့်ရှုထိန်းကျောင်းခြင်းတို့ ဖြစ်ပါသည်။ အမျိုးသမီးများ၏ အရေးကြီးသည့် ပံ့ပိုးဆောင်ရွက်နိုင်မှုများမှာ မျိုးဆက်ပွားခြင်းနှင့် လူ့ဘောင်အဖွဲ့အစည်းကျယ်ပြန့်လာစေရန် ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ခြင်းကြောင့် ၎င်းတို့၏မြေယာဆိုင်ရာလုံခြုံစိတ်ချရမှု ရှိစေရန်အရေးကြီးပါသည်။ ကောင်းမွန်သော လူ့အဖွဲ့အစည်းတစ်ခုကို ဖန်တီးရာတွင် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် မြေယာကဲ့သို့သော အရင်းအမြစ်များကို ရရှိပိုင်ဆိုင်ခွင့်များအတွက် သေချာအောင်ထောက်ပံ့ပေးမှုသည် အရေးကြီးအခန်းကဏ္ဍတွင် ပါဝင်ပါသည်။⁴¹⁶
- **ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်းနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်ခြင်း။** သတ္တုတွင်းဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်အောင် ဆောင်ရွက်သည့် လုပ်ငန်းများ၏ ကနဦးအစ ဆွေးနွေးညှိနှိုင်းခြင်းနှင့် ချိတ်ဆက်ဆောင်ရွက်သည့် အဆင့်များတွင် အမျိုးသမီးများကို တန်းတူညီမျှ ဆက်ဆံမှုမရှိခြင်းများ ရှိပါသည်။ အမျိုးသမီးများသည် များသောအားဖြင့် ထိုကဲ့သို့ တွေ့ဆုံဆွေးနွေးညှိနှိုင်းမှုများတွင် ချန်လှပ်ထားခြင်းခံကြရသည်။ အမျိုးသမီးများသည် အိမ်တွင်းလုပ်ငန်းတာဝန်များအပါအဝင် ယဉ်ကျေးမှု သို့မဟုတ် အလုပ်နှင့်ပတ်သက်နေသော အကြောင်းအရာများတွင်လည်း ချန်လှပ်ခံခဲ့ရပါသည်။ အမျိုးသမီးများကို လုံလောက်သည့် ထည့်သွင်းစဉ်းစားမှု မပြုလုပ်ခြင်းသည် အမျိုးသမီးများ၏ အတွေ့အကြုံ ဗဟုသုတများကို စီမံကိန်းအစီအစဉ်ထဲတွင် ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်းနှင့် ပါဝင်စေလိုသည့် ဆန္ဒမရှိသည့် သဘောဖြစ်စေပြီး ထိုကဲ့သို့ ထည့်သွင်းစဉ်းစားခြင်း မရှိသောကြောင့် မကျေနပ်မှုနှင့် ပဋိပက္ခများကို ပိုမိုဖြစ်ပေါ်စေပါသည်။

ကလေးသူငယ်များ⁴¹⁶

သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်နေသော သို့မဟုတ် ထိခိုက်သက်ရောက်မှုများရှိသော ကလေးသူငယ်များနှင့် ပတ်သက်သည့်အကြောင်းအရာများကို မမြင်ကြရသလို၊ ထိုကလေးသူငယ်များ၏ အရေအတွက်ကိုလည်း ရေတွက်သတ်မှတ်ထားခြင်း မရှိပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ကလေးသူငယ်များသည် ဒေသခံအစိုးရများနှင့် လူ့အဖွဲ့အစည်းအတွင်းတွင် ၎င်းတို့၏ နှစ်နာချက်များကို ထုတ်ဖော်ပြောဆိုနိုင်ခြင်းမရှိသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်း

416 Transnational Institute, အမျိုးသမီးနှင့် မြန်မာနိုင်ငံရှိ မြေယာများဆက်စပ်မှု ၊ အမျိုးသား မြေအသုံးချမှုမူဝါဒတွင် ကျား၊မကို အသိအမှတ်ပြုခြင်း၊ ဖေဖော်ဝါရီ ၂၀၁၅၊ စာမျက်နှာ- ၄။

တွင် ကလေးသူငယ်အလုပ်သမားပြဿနာသည် အရေးကြီးသည့်အချက်တစ်ခု ဖြစ်သော်လည်း သတ္တုတူးဖော်ခြင်း ကြောင့် ထိခိုက်သက်ရောက်မှုများခံနေရသော ပြဿနာသည် ကလေးလုပ်သားပြဿနာထက် ပိုဆိုးပါသည်။ မြေယာသိမ်းယူခြင်း၊ ပြန်လည်နေရာချထားခြင်း၊ ကျန်းမာရေးနှင့် လုံခြုံရေးကိစ္စရပ်များ၊ ပညာရေးနှင့် ပတ်သက်သော အခွင့်အလမ်းများနှင့် လုပ်ငန်းခွင်ဆိုင်ရာအခြေအနေများတို့သည် တိုက်ရိုက် ထိခိုက်သက်ရောက်မှုများ ရှိပါသည်။ (လေးထောင့်ဇယားကွက် - ၂၁)

၁၉၉၁ ခုနှစ်တွင်အစိုးရသည် ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ သဘောတူညီချက် (CRC) ကို အတည်ပြု လက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့ပြီး ကလေးသူငယ်များအားရောင်းစားခြင်း၊ ပြည့်တန့်ဆာအဖြစ်ခိုင်စေခြင်းနှင့် လိင်အလွဲသုံးစား မှုများပြုလုပ်ခြင်းတို့နှင့် စပ်လျဉ်း၍ CRC ရွေးချယ်လိုက်နာဆောင်ရွက်နိုင်သော ကျင့်ဝတ်ကို ဇန်နဝါရီလ ၂၀၁၂ ခုနှစ်တွင်လက်ခံသဘောတူညီခဲ့ပြီးဖြစ်ပါသည်။ ၂၀၀၈ခုနှစ်ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်ကလေးသူငယ်များအတွက် အခြေခံပညာရေးနှင့် ကျန်းမာရေးစောင့်ရှောက်မှု အခမဲ့ပေးဆောင်ရန်မှာ နိုင်ငံတော်၏တာဝန်ဖြစ်သည်ဟု အတည် ပြုဖော်ပြထားပါသည်။ ကလေးသူငယ်များသည် အခြေခံပညာမူလတန်းအဆင့်ကို တက်ရောက်၍ ပြီးမြောက်မှု နှုန်းမှာ ၅၄ % ရှိပြီး အလယ်တန်းအဆင့်ကျောင်းနေအရွယ် ကလေးသူငယ်များသည် ၅၈.၃% သာ ကျောင်းတက် ရောက်နိုင်ကြသည်။⁴¹⁷ ဆင်းရဲမွဲတေမှုကြောင့် ကလေးငယ်များသည် ကျောင်းထွက်၍ သူတို့၏မိသားစုများအ တွက် ပိုက်ဆံကူရှာပေးကြရပါသည်။ ILO မှ ထုတ်ပြန်ထားသည့် ၂၀၁၅ ခုနှစ် အစီရင်ခံစာတွင် မြန်မာနိုင်ငံအနှံ့ရှိ ကလေးငယ်များနှင့် မိဘများကို တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ရာ ဆင်းရဲမွဲတေမှုသည် ကလေးလုပ်သားပြဿနာ၏ အဓိက တွန်းအားတစ်ခုဖြစ်သည်ကို တွေ့ရှိခဲ့ရသည်။⁴¹⁸

လက်ရှိအခြေအနေတွင် မြန်မာနိုင်ငံသည် ကလေးအလုပ်သမားအတွက် အထူးပြုသည့် ဥပဒေမရှိသေးပါ။ သို့သော် သက်ဆိုင်ရာတည်ဆဲဥပဒေများတွင် ၁၉၉၃ ခုနှစ် ကလေးသူငယ်ဥပဒေသည် နိုင်ငံတကာ အလုပ်သမားစံချိန်စံညွှန်း များနှင့်အညီ ကိုက်ညီမှုရှိမရှိကို ဆန်းစစ်လျက်ရှိပါသည်။ မြန်မာဥပဒေများသည် အချို့နေရာများတွင် CRC ၏ သတ်မှတ်ချက်များနှင့် ကွဲပြားနေပါသည်။ မေလ ၂၀၁၆ ခုနှစ်တွင် ပြင်ဆင်ခဲ့သော အလုပ်ရုံများအက်ဥပဒေနှင့် ဇန်နဝါရီလ ၂၀၁၅ ခုနှစ်တွင်ပြဋ္ဌာန်းခဲ့သော ဈေးဆိုင်များနှင့် အလုပ်ဌာနများ ဥပဒေတွင် မြန်မာနိုင်ငံတွင် အလုပ်ခွင် ဝင်ရန် အနည်းဆုံးရိုမည့် အသက်ကန့်သတ်ချက်ကို ၁၄ နှစ် သတ်မှတ်ထားသည်။ ထိုအသက်အရွယ်သတ်မှတ် ချက်သည် ပေါ့ပေါ့ပါးပါးလုပ်ရသည့် အလုပ်များအတွက် သတ်မှတ်သောကြောင့် နိုင်ငံတကာစံနှုန်းနှင့် ကိုက်ညီမှု ရှိသော်လည်း ပုံမှန်အလုပ်ခွင်များအတွက် အသက် ၁၅ နှစ်ကို သတ်မှတ်ထားခြင်းသည် နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်း များနှင့်မူ ကိုက်ညီမှုမရှိပါ။⁴¹⁹ ၁၉၉၃ ခုနှစ်တွင် ပြဋ္ဌာန်းထားသော ကလေးသူငယ်ဥပဒေတွင် အသက် ၁၆ နှစ်အောက် ကို ကလေးသူငယ်ဟု အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားပြီး အသက် ၁၄ နှစ်နှင့် ၁၇ နှစ်ကြားကို လူငယ်ဟု သတ်မှတ်ထားသည်။ ထိုကလေးသူငယ်များအတွက် ပေါ့ပေါ့ပါးပါးလုပ်ငန်းတာဝန်များတွင် ပါဝင်လုပ်ကိုင်ရန် ခွင့်ပြုထားသော်လည်း ထို ပေါ့ပေါ့ပါးပါးဆိုသည့် လုပ်ငန်းတာဝန်များကို အဓိပ္ပာယ်ဖွင့်ဆိုထားခြင်းမရှိပါ။⁴²⁰ MCRB ၏ မြန်မာနိုင်ငံရှိ ကလေး သူငယ်အခွင့်အရေးနှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများ အနှစ်ချုပ်စာလွှာကို မေလ ၂၀၁၇ တွင် ထုတ်ဝေခဲ့ပြီး ၎င်းတွင် နောက်ခံအကြောင်းအရာများကို ဖော်ပြထားပါသည်။⁴²¹

ဒီဇင်ဘာလ ၂၀၁၃ ခုနှစ်တွင် ကလေးငယ်များအား အဆိုးဆုံးပုံစံဖြင့် အလုပ်ခိုင်းစေခြင်းဆိုင်ရာ ILO သဘော တူညီချက်၏ နံပါတ် ၁၈၂ ကို အစိုးရအနေဖြင့် အတည်ပြုလက်မှတ်ရေးထိုးခဲ့သည်။ သို့သော် ကလေးအလုပ်သမား ခန့်အပ်ထားမှုသည် များပြားနေပြီး၊ သတ္တုတွင်း ကဏ္ဍအပါအဝင် ၎င်းတို့ကို မြန်မာနိုင်ငံအတွင်း ကဏ္ဍပေါင်းစုံတွင် ခန့်အပ်ထားမှုများ ရှိသည်ကိုတွေ့နိုင်ပါသည်။ မွန်ပြည်နယ်တွင် မကြာသေးခင်က ကလေးအလုပ်သမားများနှင့် ပတ်သက်၍ လေ့လာမှုတစ်ခုပြုလုပ်ခဲ့ပါသည်။ အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများနှင့် ကလေးသူငယ်ဆိုင်ရာ ကာကွယ်ပေး

417 UNICEF, Situation Analysis of Children in Myanmar, July 2012, p. 116
418 ILO, Knowledge, Attitudes and Practices (KAP) Study on Child Labour in Yangon, Ayeyarwady Region and Mon State, January 2016, p. 11
419 Freedom House, The Global State of Workers Rights, 31 August 2010, pp. 14-15
420 US Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights and Labor, 2015 Country reports on Human Rights practices: Burma, 2015
421 Briefing paper on Children's Rights and Business, Myanmar Centre for Responsible Business, May 2017

ရေးဝန်ထမ်းများက မြန်မာနိုင်ငံတွင် ကလေးအလုပ်သမားနှင့်ပတ်သက်ပြီး ကျယ်ကျယ်ပြန့်ပြန့် သုတေသနပြုထားခြင်းမရှိကြောင်းပြောသည်။ နိုင်ငံ၏အနည်းငယ်သောနေရာများမှရရှိသည့် တိကျသော အချက်အလက်များပင် မရှိသလောက်ဖြစ်သည်ဟု ပြောပြပါသည်။⁴²² အစိုးရသည် ILO၊ UNICEF တို့နှင့်ပူးပေါင်း၍ ဥပဒေပြင်ဆင်ရေးနှင့် ကလေးများအား အဆိုးဆုံးပုံစံဖြင့် အလုပ်ခိုင်းစေခြင်းများပပျောက်ရေးအတွက် လုပ်ဆောင်နေပါသည်။⁴²³ ILO အနေဖြင့် အဓိကဦးဆောင်ပြီး အလုပ်သမား၊ အလုပ်ရှင်နှင့် အရပ်ဖက်အဖွဲ့အစည်းများအတွက် ကလေးလုပ်သားများနှင့် ပတ်သက်သည့်အကြောင်းအရာများကို လေ့လာနိုင်ရန်နှင့် အဖွဲ့အစည်းများအနေဖြင့် ကလေးလုပ်သားများနှင့်ပတ်သက်ပြီး အကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ဖြစ်နိုင်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်များအား သင်တန်းများ ပို့ချပေးခဲ့ပါသည်။⁴²⁴ သို့သော် မြန်မာနိုင်ငံအတွင်းရှိ သတ္တုတွင်းကဏ္ဍအတွက် ကလေးလုပ်သားများစွာလုပ်ကိုင်နေမှုနှင့် ပတ်သက်သော ကြားဝင်ဖြန့်ဖြူးမှု သို့မဟုတ် သုတေသနပြုလေ့လာချက်များနှင့် သီးသန့်လုပ်ဆောင်သော ဖော်ဆောင်ရေးများမရှိပါ။

၂၀၁၈ ခုနှစ်တွင် အဆိုပြု သတ္တုတွင်းနည်းဥပဒေ၏ ပုဒ်မ ၁၄၆ (၁၉၉၆နည်းဥပဒေ ပုဒ်မ ၉၄ နှင့်အစားထိုးထားသည်) အရ သတ္တုတွင်းတစ်ခုတွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်ရန် အလုပ်သမားတစ်ဦးသည် ကျန်းမာရေးဌာနမှ လုပ်ကိုင်ရန်သင့်လျော်သည့် ကျန်းမာရေးအခြေအနေရှိကြောင်း ထောက်ခံချက်လက်မှတ် နှင့်အတူ အနည်းဆုံး အသက် ၁၈ ပြည့်သည်ကို ထောက်ခံချက်ရှိရမည်။

လေးထောင့်ဇယားကွက် ၂။ သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းကြောင့် ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးအပေါ် ထိခိုက်မှု။⁴²⁵

- **လူမှုစီးပွားရေးရှုထောင့်။** သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများနှင့်ဆက်စပ်သော ရွေ့ပြောင်းလုပ်ကိုင်မှုများကြောင့် များသောအားဖြင့် ကလေးငယ်များ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခေါင်းပုံဖြတ်အမြတ်ထုတ်ခံရခြင်းများ၊ အကြမ်းဖက်မှုများနှင့် ကလေးငယ်များ ကိုယ်ဝန်ဆောင်နှုန်းမြင့်မားခြင်းစသည့် ဆိုကျိုးများ ခံရနိုင်မှုအခြေအနေ မြင့်တက်စေပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခေါင်းပုံဖြတ်အမြတ်ထုတ်မှုများသည် သတ္တုတွင်းစီမံကိန်း သက်တမ်းတစ်လျှောက်ဖြစ်နိုင်ပါသည်။ ထို့အပြင် ကလေးငယ်များအနေဖြင့် လိင်မှတစ်ဆင့်ကူးစက်သော HIV အပါအဝင် ရောဂါများ ခံရနိုင်ဖွယ်ရှိပါသည်။
- **ကလေးအလုပ်သမား။** အကြီးစားသတ္တုတွင်းကုမ္ပဏီများသည် ကလေးအလုပ်သမားများကို တိုက်ရိုက် ခန့်ထားခြင်း မရှိပါ။ သို့သော်ထိုလုပ်ငန်းကဏ္ဍများတွင် ကလေးသူငယ်များအတွက် အကြီးမားဆုံးအန္တရာယ်မှာ တစ်ဆင့်ခံလုပ်ကိုင်သောကုမ္ပဏီများတွင် ပါဝင်လာခြင်း (အထူးသဖြင့် ဆောက်လုပ်ရေးလုပ်ငန်းချိန်များတွင်) သို့မဟုတ် တရားမဝင်လုပ်ကွက်များရှိ လက်လုပ်လက်စားသတ္တုလုပ်ငန်းများတွင် ကလေးများသည် ၎င်းတို့၏ မိဘများ၊ မောင်နှမသားချင်းများ၊ ရပ်ကျေးအဖွဲ့သားများနှင့်အတူ အလုပ်ဝင်ရောက် လုပ်ကိုင်နိုင်ဖွယ် အခြေအနေရှိပါသည်။
- **သင့်တင့်လျောက်ပတ်မှုရှိသော အလုပ်အကိုင်။** သတ္တုတူးဖော်သည့်ကုမ္ပဏီများ သို့မဟုတ် တစ်ဆင့်ခံလုပ်ကိုင်သူများမှ နေထိုင်ရေးကုန်ကျစရိတ်များမပေးပါက မိဘများက မိသားစုများ အသက်ရှင်နေထိုင်ရန်အတွက် လုံလောက်သည့်ဝင်ငွေမရှိခြင်း သို့မဟုတ် အလုပ်သမားများကို ပံ့ပိုးပေးသည့် အိမ်ရာများသည် မိသားစုများအတွက်မကောင်းမွန်ပါက ကလေးသူငယ်များသည် အနုတ်လက္ခဏာဆောင်သော ထိခိုက်မှုများ ခံကြရပါသည်။

422 The Woman and Child Rights Project, Children for Hire, November 2013, p. 8
 423 US Department of State, Bureau of Democracy, Human Rights and Labor, 2013 Country reports on Human Rights practices: Burma, 2015
 424 ILO, Project Updates: Myanmar Programme on the Elimination of Child Labour, Volume 4, 2016
 425 ကလေးလုပ်သားခိုင်စေမှု ရပ်၊ ကလေးလုပ်သားဆိုင်ရာ ညွှန်ပေါင်းအဖွဲ့၊ သတ္တုတွင်းကဏ္ဍအတွင်းရှိ ကလေးသူငယ်များ၊ အချက် ၁၀ ချက်။ UNICEF. ကလေးသူငယ်များ၏အခွင့်အရေးနှင့်သတ္တုတွင်းကဏ္ဍ။ UNICEF သယ်ဆောင်ထုတ်လုပ်မှု အစမ်းစီမံကိန်း။ ၂၀၁၅။

■ **ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုများ။** သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများကြောင့် ဒေသတွင်းဖြစ်ပေါ်နေသော ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်မှုများမှာ ဖုန်၊ မြေဆီလွှာတိုက်စားခြင်း၊ ဂေဟစနစ်နှင့်ဇီဝမျိုးစုံမျိုးကွဲများအပေါ် ဆိုးရွားသည့်ထိခိုက်မှုများနှင့် သတ္တုသန့်စင်သည့်အခါ အသုံးပြုသည့် ဓာတုပစ္စည်းများဖြစ်သည့် ဆိုင်ယာနိုဒ်၊ အာဆင်းနစ်၊ ဆာလ်ဖြူရစ် အက်စစ်၊ ပြဒါးနှင့် အဆိပ်အတောက်ဖြစ်စေသောသတ္တုများကြောင့် မြေဆီ၊ ကုန်းမြေနှင့်မြေပေါ်ရေ ဓာတ်ပြုပျက်စီးခြင်းများ ဖြစ်စေပါသည်။ ကလေးသူငယ်များသည် အရွယ်ရောက်သောလူကြီးများထက် ပတ်ဝန်းကျင်ထိခိုက်ပျက်စီးမှုဒဏ်များကို ပိုပြီးခံနိုင်သော ထိရလွယ်အုပ်စုများဖြစ်ကြပါသည်။ အထူးသဖြင့် မြေ၊ လေ၊ ရေများ ညစ်ညမ်းမှုကြောင့် အခြားသောထိခိုက်နိုင်မှုများထဲမှာမှ ထိုကလေးငယ်များ၏ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာဖွံ့ဖြိုးမှုနှင့်တိုးတက်မှုဖြစ်စဉ်များကို ထိခိုက်စေပါသည်။

■ **ပြန်လည်နေရာချထားခြင်းနှင့် ပြောင်းရွှေ့ခြင်း။** သတ္တုတူးဖော်မှုလုပ်ငန်းတွင် မြေယာသိမ်းယူခြင်းနှင့်/သို့မဟုတ် မြေယာရရှိနိုင်မှုသည် အရေးကြီးသောအဆင့်တစ်ခုဖြစ်ပြီး သာမန်အားဖြင့် ကလေးသူငယ်များကို အများဆုံးထိခိုက်နိုင်သော သိသာသည့် လူမှုစီးပွားရေးထိခိုက်မှုများဖြစ်ပါသည်။ မြေယာသိမ်းယူခြင်းနှင့် မြေအသုံးချခြင်းများကြောင့် လုပ်ကွက်အနီးကော၊ လုပ်ကွက်အတွင်းတွင် နေထိုင်ကြသော အိမ်များရှိ ဒေသခံများအပေါ် ထိခိုက်မှုများရှိနိုင်ပါသည်။ ဤသို့ဖြင့် ကလေးများ၏အိမ်များ ဆုံးရှုံးသွားသည့်အဖြစ်များသို့ ဦးတည်သွားရုံမျှမက နေရာဖယ်ရှားခြင်းနှင့် ပြောင်းရွှေ့ခံရခြင်းသည် လူမှုဆက်ဆံရေးဆိုင်ရာဆက်နွယ်မှုများနှင့် မိသားစု၏ဖွဲ့စည်းမှုစသော အခြေခံကျသော အချက်များ ပျက်ပြားစေနိုင်ပါသည်။

■ **ကလေးသူငယ်များ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးနှင့်လုံခြုံရေး။** သတ္တုတူးဖော်ခြင်းလုပ်ငန်းများကြောင့် လမ်းပေါ်တွင် ယဉ်ယန္တရားများသွားလာမှု ပိုမိုများလာသဖြင့် မတော်တဆမှုကြောင့် ထိခိုက်ဒဏ်ရာနှင့် အသက်ဆုံးရှုံးရသော ကလေးသူငယ်များ များပြားလာပါသည်။ ထို့အပြင် ကလေးများသည် သတ္တုတွင်းကုမ္ပဏီများမှ ပုဂ္ဂလိကလုံခြုံရေးဝန်ထမ်း သို့မဟုတ် အစိုးရလုံခြုံရေးဝန်ထမ်းများနှင့် အပြန်အလှန် ထိတွေ့မှုများမှတစ်ဆင့် လဲ ဆိုးရွားသည့် ထိခိုက်မှုများခံရနိုင်ပါသည်။

■ **တစ်ပိုင်တစ်နိုင်နှင့် အသေးစားသတ္တုလုပ်ငန်းများတွင်** သတ္တုကိုထုတ်ယူရန် လုပ်ငန်းစဉ်အဆင့်ဆင့်နှင့် အခြေခံကျသောနည်းလမ်းများ ပါဝင်ပါသည်။ ကမ္ဘာတစ်ဝှမ်းလုံးတွင် အသက် ၅ မှ ၁၇ နှစ်အရွယ်ရှိသော ကလေးသူငယ်တစ်သန်းခန့်သည် လက်လုပ်လက်စားနှင့် အသေးစားသတ္တုတူးဖော်သည့်လုပ်ငန်းနှင့် ကျောက်တူးဖော်သည့်လုပ်ငန်းများတွင် ပါဝင်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ၎င်းတို့အလုပ် လုပ်သောနေရာများသည် လုံလောက်သည့် အခြေခံလိုအပ်ချက်များ၊ ကျောင်း သို့မဟုတ် ကျန်းမာရေးစောက်ရှောက်သည့် ဆေးပေးခန်းများမရှိသည့် အန္တရာယ်ရှိသော လုပ်ငန်းခွင်အခြေအနေများတွင် လုပ်ကိုင်ကြရသည်ကို တွေ့ရသည်။ လက်လုပ်လက်စားသတ္တုလုပ်ငန်းများသည် ကလေးသူငယ်များအတွက် အလွန်အန္တရာယ်များသည့် အခြေအနေများ ဖြစ်စေပါသည်။ ၎င်းတို့တွင် အောက်ပါအချက်များ ပါဝင်သည်။

- ကလေးငယ်များမှ မိသားစုဝင်ငွေအတွက် ပံ့ပိုးပေးရန် လိုအပ်သောအခါ ကလေးသူငယ်အလုပ်သမားများအဖြစ်အသုံးပြုခြင်း၊ ပညာရေးဆုံးရှုံးခြင်း။
- ကူးစက်နိုင်သည့် ရောဂါနှင့်ပြဒါး၊ ဆိုင်ယာနိုဒ်ကဲ့သို့သော ဓာတုပစ္စည်းများ အသုံးပြုခြင်းကြောင့် ဖြစ်ပေါ်လာသော ထိခိုက်မှုများမြင့်တက်လာခြင်းများအပါအဝင် သိသာသည့် ကျန်းမာရေးနှင့်ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးပြဿနာများရှိပါသည်။ ပြဒါးနှင့်ဆိုင်ယာနိုဒ်သည် ကလေးများအပေါ် ထိခိုက်သက်ရောက်မှုများသည် လူကြီးများနှင့်မတူပဲ ကွဲပြားမှုများရှိပါသည်။ ပြဒါးဆိပ်သင့်ခြင်းသည် ဦးနှောက်၊ နှလုံး၊ ကျောက်ကပ်နှင့် အဆုတ်တို့ကို ထိခိုက်နိုင်ပြီး ကလေးများ၏အာရုံကြောစနစ်ဖွံ့ဖြိုးမှုကို ထိခိုက်နိုင်သောကြောင့် ရေရှည်ဖွံ့ဖြိုးမှုစွမ်းဆောင်ရည် မကောင်းတော့ခြင်း (မသန်စွမ်းဖြစ်ခြင်း) အဖြစ်သို့ ဦးတည်ပါသည်။ ထို့ကြောင့် ပြဒါးအဆိပ်သင့်မှုသည် ကလေးများအတွက် ထိခိုက်နစ်နာမှု ကြီးမားပါသည်။

- ကလေးများကို အတင်းအဓမ္မလက်ထပ်ယူခြင်း၊ မုဒိမ်းကျင့်ခြင်းနှင့် ပြည့်တန်ဆာလုပ်ငန်းများ အပါအဝင် လိင်ပိုင်းဆိုင်ရာ အမြတ်ထုတ်မှုများနှင့်အကြမ်းဖက်မှုများ မြင့်တက်လာခြင်း။
- လက်နက်ကိုင်အဖွဲ့များနှင့်ဆက်စပ်နေသောနေရာများ အထူးသဖြင့် ပဋိပက္ခဇုန်များ သို့မဟုတ် ပဋိပက္ခ ကြုံတွေ့ရသောနေရာများတွင် ကလေးသူငယ်များကို လက်နက်ကိုင်ပြည်သူ့စစ်အဖွဲ့များသို့ ခေါ်ဆောင်သွားသည့် အန္တရာယ်မြင့်တက်လာခြင်း။

(ခ) ကွင်းဆင်းလေ့လာတွေ့ရှိချက်များ

ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုများအတွင်း တွေ့ရှိခဲ့ရသော အမျိုးသမီးများနှင့်ကလေးသူငယ်များ အခွင့်အရေးအပေါ် သတ္တု တွင်းစီမံကိန်းများနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များကြောင့်ဖြစ်ပေါ်သည့် စိုးရိမ်မှုများနှင့် အဓိကထိခိုက်မှုအချို့ကို အောက်တွင် ဖော်ပြထားပါသည်။

အမျိုးသမီးအပေါ် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများကြောင့် ထိခိုက်မှုများ

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ရည်ညွှန်းချက်။ ခွဲခြားခံရမှုမရှိခြင်း၊ အမျိုးသမီးများ၏ အခွင့်အရေး၊ ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာနှင့် စိတ်ပိုင်းဆိုင်ရာ အမြင့်ဆုံးစံနှုန်းများ ရရှိပိုင်ခွင့်။

■ **အမျိုးသမီးနှင့်အမျိုးသားများသည် သတ္တုတွင်းအလုပ်တွင် မတူညီသည့် အလုပ်များလုပ်ကိုင်ကြရပြီး ပျမ်းမျှ လုပ်ခရရှိမှုမှာ မတူညီပါ။** ခြုံငုံကြည့်လျှင် ကွင်းဆင်းလေ့လာတွေ့ရှိချက်များအရ အမျိုးသမီးများသည် သတ္တု သန့်စင်သည့်လုပ်ငန်းများတွင် အများဆုံးလုပ်ကိုင်ကြပြီး အမျိုးသားများမှာ သတ္တုရိုင်းထုတ်လုပ်မှုများတွင် အများဆုံးလုပ်ကိုင်ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ခဲမဖြူသတ္တုတွင်းအချို့တွင် အမျိုးသမီးအများစုသည် ခဲမဖြူ ဆေးကြောခြင်း၊ ကျောက်ကောက်ခြင်း၊ ကျောက်ထုခြင်းနှင့် ဟင်းလင်းဖွင့်တူးဖော်သည့် နေရာများတွင် လုပ်ကိုင်ကြသည်ကိုတွေ့ရသည်။ သွားရောက်ခဲ့သော အချို့သတ္တုတွင်းအချို့တွင် တူညီသည့်အလုပ်များကို လုပ်ကိုင်ကြရပြီး တူညီသည့် လုပ်ခလစာရရှိသည်ကို တွေ့ရသော်လည်း သတ္တုတူးဖော်ခြင်းနှင့်သန့်စင်ခြင်း၏ လုပ်ငန်းစဉ်အစိတ်အပိုင်းများတွင် အမျိုးသမီးနှင့်အမျိုးသားများအကြား လုပ်ခလစာ ကွာဟချက်များရှိသည်ကို ထုတ်ဖော်တွေ့ရှိခဲ့ရပါသည်။ ဥပမာအားဖြင့် လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် အမျိုးသားများသည် တရားဝင်မြေအောက် သတ္တုတွင်းများတွင် တစ်ရက်လျှင် လုပ်ခ ၇၀၀၀ မှ ၁၀၀၀၀ ကျပ်ဖြင့် လုပ်ကိုင်နေကြသည်ကို တွေ့ရပြီး အမျိုးသမီးများသည် တရားမဝင်လုပ်ကိုင်နေသော ဟင်းလင်းဖွင့်တူးဖော်မှုများတွင် တစ်ရက်လျှင် ၅၀၀၀ ကျပ် ဖြင့် လုပ်ကိုင်နေကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ လက်လုပ်လက်စားသတ္တုလုပ်ငန်းနေရာများတွင် အမျိုးသမီးနှင့် အမျိုးသားများသည် တူညီသည့်အလုပ်ကို လုပ်ကြသော်လည်း လုပ်ခ မတူညီသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထိုကဲ့သို့ ကွာဟချက်များသည် ချောင်းမြောင်းများတွင် ခဲမဖြူတူးဖော်သော လုပ်ငန်းများတွင် လည်းတွေ့ရပါသည်။ ထို ကဲ့သို့လုပ်ငန်းများတွင် အမျိုးသမီး၊ အမျိုးသားနှင့်ကလေးများပါဝင်သည့် မိသားစုအလိုက် လုပ်ကိုင်ကြသော လုပ်ငန်းဖြစ်သည်ကိုလည်း မှတ်သားရပါသည်။ တရားဝင် အကြီးစားနှင့်အသေးစားသတ္တုတွင်းများတွင် အမျိုး သမီးများလုပ်ကိုင်နေခြင်း မရှိသလောက်ဖြစ်သည်ကိုတွေ့ရသည်။ ထို့အပြင် ဤကဲ့သို့အလုပ်အမျိုးအစားများ တွင် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် အလားတူအလုပ်များလုပ်ကိုင်ကြသော်လည်း အမျိုးသားများနှင့်နှိုင်းယှဉ်လျှင် လုပ်ခလစာ သိသာစွာကွာခြားနေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

■ **အမျိုးသမီးများအတွက် အလုပ်အကိုင်အခွင့်အလမ်းသည် အကန့်အသက်သာရှိပြီး အလုပ်ခန့်အပ်ရာတွင်လည်း ခွဲခြားမှုများရှိပါသည်။** လုပ်ကွက်အတော်များများတွင် အမျိုးသမီးများသည် ၎င်းတို့လုပ်ကိုင်နိုင်သော အလုပ်များ ရှိပါက သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများတွင် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင် ချင်ကြသည်ဟု ပြောပြခဲ့ကြပါသည်။ သို့သော် အမျိုး

သမီးများအနေဖြင့် အလုပ်တာဝန်နှင့်ကျွမ်းကျင်မှုလိုအပ်ချက်စသော အချက်အလက်များကို အနည်းငယ်သာသိရပြီး၊ ဒေသခံဝန်ထမ်းများနေရာတွင် များသောအားဖြင့် အမျိုးသားများမှ နေရာယူထားကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ထို့အပြင် ကုမ္ပဏီမှ အလုပ်ကြော်ငြာရာတွင် သတ်မှတ်ထားသော အလုပ်တာဝန်နှင့်ကျွမ်းကျင်မှုများတွင် သက်ဆိုင်သည့် ကျား/မနှင့်အသက်ကို ထည့်သွင်းကြော်ငြာပြီး အမျိုးသမီးများမှာ အခွင့်အလမ်းနည်းပါးသည်ကို တွေ့ရပါသည်။

- **မြေအောက်သတ္တုတွင်းများတွင် အမျိုးသမီးများ ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ခြင်းမရှိပါ။** ကွင်းဆင်းလေ့လာတွေ့ရှိချက်များအရ တရားဝင်နှင့်တရားမဝင်လုပ်ကွက်နေရာများတွင် အမျိုးသမီးများအနေဖြင့် မြေအောက်သတ္တုတွင်းများတွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်ခြင်းမရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် ဒေသခံများ၏ ယုံကြည်ချက်အရ အမျိုးသမီးများ မြေအောက်သို့သွားရောက်လျှင် မတော်တဆဖြစ်ကောင်းဖြစ်နိုင်သည်ဟု ယုံကြည်ကြသည်။ ထို့အပြင် အမျိုးသမီးများ မြေအောက်သတ္တုတွင်းများတွင် ဝင်ရောက်လုပ်ကိုင်ပါက သတ္တုအတွက်နှုန်းနှင့်အရည်အသွေးကျဆင်းမည်ဟုလည်း ယုံကြည်ကြသည်။
- **မီးဖွားခွင့်၊** အပိုင်း ၅.၄ အလုပ်သမား အပိုင်းတွင် ဖော်ပြထားသကဲ့သို့ ကုမ္ပဏီကြီးများသည် မီးဖွားခွင့်ကို သက်မှတ်ထားသည့် ဥပဒေများအရ လိုက်နာသည်ဟု ဆိုထားသော်လည်း အန္တရာယ်ရှိသောလုပ်ငန်းခွင်တွင် ကိုယ်ဝန်ဆောင်အမျိုးသမီးများကို အကာအကွယ်ပေးသည့် မူဝါဒချမှတ်ထားခြင်းမျိုး မရှိပါ။ လက်လုပ်လက်စား သတ္တုတွင်းနေရာများတွင် လုပ်နေကျအလေ့အထများအတိုင်း အမျိုးသမီးများ ကိုယ်ဝန်ဆောင်ပါက အလုပ်မှ ရပ်နားပါသည်။ သို့သော် ခွင့်ယူနေစဉ်တွင် ငွေကြေးဆိုင်ရာ လုံခြုံစိတ်ရမှုမရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ သို့သော် အချို့လက်လုပ်လက်စားသတ္တုတွင်းနေရာများတွင် အမျိုးသမီးများသည် ကိုယ်ဝန်ရှိနေသည့်အချိန်မှာလည်း ပြဒါးများအသုံးပြုပြီး ရွှေသန့်စင်လုပ်ငန်းများ လုပ်ဆောင်နေသည်ကို တွေ့ရပါသည်။
- **အမျိုးသမီးများသည် များသောအားဖြင့် တရားမဝင်ကဏ္ဍနှင့် နေ့စားအလုပ်သမားများအဖြစ် လုပ်ကိုင်ကြသည်။** တရားဝင်နှင့်တရားမဝင်သတ္တုလုပ်ငန်းများတွင် အမျိုးသမီးများသည် တရားမဝင်သတ္တု တူးဖော်သည့် ကဏ္ဍများတွင် အဓိကလုပ်ကိုင်ကြသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ဥပမာ - လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် အမျိုးသားများသည် အသေးစား မြေအောက်သတ္တုတွင်းများတွင် လုပ်ကိုင်ကြသည်ကိုတွေ့ရသည်။ သို့သော် အမျိုးသမီးများသည် တရားမဝင်လက်လုပ်လက်စား ဟင်းလင်းဖွင့်တူးဖော်သော သတ္တုတွင်းများတွင် လုပ်ကိုင်ကြသည်ကို တွေ့ရသည်။ ခြုံငုံကြည့်လျှင် ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုများအရ အမျိုးသမီးအများစုသည် အချိန်ပိုင်းအလုပ်သမား၊ ထမင်းချက်၊ အင်ပိုင်းလှည့်ခြင်းနှင့် သတ္တုရိုင်းကောက်ယူခြင်း၊ သန့်စင်သည့်နေရာများတွင် များသောအားဖြင့် လုပ်ကိုင်ကြသည်ကိုတွေ့ရပါသည်။ လက်လုပ်လက်စား ရွှေတူးဖော်သည့် လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် ရွှာသားများ၏ပြောဆိုချက်အရ သတ္တုတွင်းများတွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်နေသော အမျိုးသမီးများကို သတ္တုတွင်းလုပ်သားများဟု မမြင်ကြဘဲ အမျိုးသားသတ္တုတွင်းလုပ်သားများကို ပံ့ပိုးပေးသူများအဖြစ် ရှုမြင်ကြသည်။ ဥပမာ - ကြမ်းတမ်းပြင်းထန်မှုမရှိသည့်အလုပ်များ၊ ထမင်းချက်၊ သန့်ရှင်းရေးနှင့် ကလေးများစောင့်ရှောက်ပေးသည့်တာဝန်များကို ယူရသည်။
- **အလုပ်တာဝန် နှစ်ဆလုပ်ရခြင်း။** လက်လုပ်လက်စား ရွှေတူးဖော်သည့်နေရာများတွင် အမျိုးသမီးများသည် ထမင်းချက်ခြင်း၊ ကလေးများကျောင်းသွားရန် ပြင်ဆင်ပေးခြင်း၊ နေထိုင်သည့်နေရာကို စီမံခြင်း၊ အစားအသောက်များအတွက် လုပ်ဆောင်ပေးခြင်း၊ ထင်းရှာခြင်းနှင့် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများတွင်ပါဝင် လုပ်ကိုင်ခြင်း စသည်ဖြင့် အလုပ်တာဝန် နှစ်ဆလုပ်ဆောင်ရသည်ကို တွေ့ရပါသည်။
- **ပြဒါးနှင့်ဓာတုပစ္စည်းများနှင့်ထိတွေ့ရခြင်း။** တရားမဝင်ကဏ္ဍတွင်သော်လည်းကောင်း၊ နေ့စားအလုပ်သမားဖြစ်သော်လည်းကောင်း လုပ်ကိုင်ရခြင်းနှင့်ဆက်စပ်နေသော လုံခြုံမှုမရှိသည့် အချက်များအပြင် အမျိုးသမီးများ လုပ်ကိုင်ရသော အလုပ်များသည် ပြဒါးနှင့်အခြားသန့်စင်ရာတွင်အသုံးပြုသည့် ဓာတုပစ္စည်းများနှင့် ထိတွေ့ရသောအလုပ်များတွင် လုပ်ကိုင်ကြရသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ ဥပမာ - လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် အင်ပိုင်းလှည့်ခြင်းနှင့်

ပြဒါးများအသုံးပြုခြင်းသည် အမျိုးသမီးများ၏ အလုပ်ဖြစ်သည်ဟုဆိုသည်။ ထို့အပြင် ထိုနေရာရှိ ရွှေတူးဖော် သည့်လူများနှင့်တွေ့ဆုံခဲ့ရာ အမျိုးသမီးများသည် ပြဒါးကြောင့် ကျန်းမာရေးကို ဆိုးရွားထိခိုက်နိုင်သည်ကို သိရှိထားခြင်းမရှိပါ။

- **လိင်လုပ်သား။** ခဲမဖြူတူးဖော်သည့်နေရာများနှင့်ယှဉ်လျှင် လက်လုပ်လက်စားရွှေတူးဖော်သည့် နေရာများတွင် လိင်လုပ်သားလုပ်ဆောင်ခြင်းများပိုမိုပျံ့နှံ့နေသည်ကိုတွေ့ရသည်။ ထိုနေရာများတွင်ပြည့်တန်ဆာလုပ်ခြင်းများ ရှိသည်ဟု သိရသော်လည်း တိကျပြီး ခိုင်မာသည့်အချက်အလက်များ ရယူရန် ခက်ခဲပါသည်။
- **အမျိုးသမီးများသည် လူ့အဖွဲ့အစည်းနှင့်အသင်းအဖွဲ့ ခေါင်းဆောင်မှုအပိုင်းတွင် ကိုယ်စားပြုဝင်ရောက်လုပ်ကိုင် နေခြင်း နည်းပါးပါသည်။** ခြွင်းချက်အချို့ကိုမကြည့်ဘဲ သုံးသပ်ရလျှင် ဆယ်အိမ်မှူး သို့မဟုတ် ရာအိမ်မှူး သို့မဟုတ် သတ္တုတွင်းစီမံခန့်ခွဲမှုအပိုင်းတွင် ခေါင်းဆောင်မှုရာထူးနှင့်ဖွဲ့စည်းပုံများတွင် အမျိုးသမီးများပါဝင်မှုမရှိ သည်ကို တွေ့ရသည်။ ဆိုလိုသည်မှာ သတ္တုတွင်းကုမ္ပဏီများနှင့် ဒေသခံခေါင်းဆောင်များအကြား ပြုလုပ်သည့် လူထုတွေ့ဆုံပွဲ သို့မဟုတ် ဆွေးနွေးပွဲများတွင် အမျိုးသမီးများအား ဆွေးနွေးတိုင်ပင်မှု များမရှိပါ။

ကလေးသူငယ်များအပေါ် သတ္တုတွင်းလုပ်ငန်းများကြောင့် ထိခိုက်မှုများ

ကလေးသူငယ်ကျန်းမာရေးနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ရည်ညွှန်းချက်။ ခွဲခြားခံရမှုမရှိခြင်း၊ ကလေးသူငယ်များ၏ ကျန်းမာရေးနှင့်ကျန်းမာရေး ဝန်ဆောင်မှုများရရှိခွင့်၊ လုံလောက်သည့်လူနေထိုင်မှုအဆင့်အတန်း စံနှုန်းများအတိုင်း ကလေးသူငယ်များ ရရှိပိုင် ခွင့်၊ ကလေးသူငယ်များ ဆော့ကစားခွင့်၊ အန္တရာယ်များသော မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲခြင်းမှ ကလေးသူငယ်များ အကာအကွယ်ရပိုင်ခွင့်၊ လိင်အမြတ်ထုတ်မှုနှင့် အလွဲသုံးစားပြုမှုများမှ ကလေးသူငယ်များ အကာအကွယ်ရရှိ ပိုင်ခွင့်။

- **သတ္တုတွင်းအနီးနှင့်လမ်းများတွင် ကလေးသူငယ်များ ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေး။** အကြီးစားသတ္တုတွင်း တစ်ခု၏အနီးတွင်ယခင်ကဒေသခံများအသုံးပြုသည့်လမ်းသည်အပိတ်ခံလိုက်ရပြီးကျောင်းသားလေးများသည် လမ်း (ဖုန်လမ်း) အသစ်ကို အသုံးပြုကြရသည်။ ထိုလမ်းသည်သတ္တုတွင်းမှ သန့်စင်စက်ရုံအထိသွားသော ယာဉ်ယန္တရားများသွားလာသည့် လမ်းဖြစ်သည်။ ရွာသားများသည် ကားကြီးများမှကျလာနိုင်သော ကျောက် တုံးကြီးများနှင့်ဖုန်များကြောင့် ၎င်းတို့ကလေးငယ်များ၏လုံခြုံရေးကို စိုးရိမ်ကြသည်။ ကုမ္ပဏီတစ်ခုသည် ပုံမှန် ယမ်းဖောက်သည့်အချိန်ကို သတ်မှတ်ထားပြီး အသံချဲ့စက်ဖြင့်ကြေညာသည်ဟု သိရသည်။ အခြားသောလုပ် ကွက်များတွင် ယမ်းဖောက်မည့်အချိန်ကို ရွာသားများနှင့်မြို့နယ်အုပ်ချုပ်ရေးမှူးများကို အကြောင်းကြားထား ခြင်းမရှိသောကြောင့် ထိုသူများမသိရှိကြပါ။ ကလေးငယ်များသည် မိုးရာသီတွင် ရေများပြည့်နေသော လုပ်ကွက် ဟောင်းများအပါအဝင် သတ္တုတွင်းအနီးတွင် ဆော့ကစားနေကြသည်ကိုတွေ့ရပြီး ၎င်းသည်အန္တရာယ်များသော အခြေအနေတစ်ရပ် ဖြစ်ပေါ်လာနိုင်ပါသည်။
- **သတ္တုတွင်းအနီးနှင့်အတွင်းတွင် မတော်တဆမှုများ။** ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုများအတွင်း ကလေးငယ်များပါဝင် သည့် သတ္တုတွင်းအနီး မတော်တဆမှုများရှိသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် ၁၃ နှစ်အရွယ် ကောင်လေးတစ်ဦးသည် သတ္တုတွင်းလုပ်သားများသို့ နေ့လယ်စာ ထမင်းဘူးသွားပို့ချိန်တွင် ထုံးကျောက်တောင် ပေါ်မှကျလာသော ကျောက်တုံးကြောင့် အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။ ရေနစ်သည့် ဖြစ်ရပ်အများအပြားလည်းရှိခဲ့ သည်ဟုပြောကြသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် မြေအပေါ်ယံလွှာဖယ်ရှားမှုကြောင့်ဖြစ်ပေါ်နေ သော ရေကန်အတွင်း ကလေးတစ်ဦးမှာ ရေကူးစဉ်ရေနစ်ခဲ့သည်ဟုလည်း တင်ပြထားခဲ့ပါသည်။ လက်လုပ် လက်စားနေရာများရှိ စွန့်ပစ်ထားခဲ့သည့်သတ္တုတွင်းကြီးများတွင် ကလေးငယ်များနှင့်လူငယ်များသည် ရွှေရှာဖွေ

စဉ် မတော်တဆမှုများဖြစ်ပေါ်ခဲ့သည်ဟုလည်း ပြောကြသည်။ ဥပမာ - လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် အသက် ၁၇ နှစ် အရွယ်ရှိသည့် လူငယ်လေးတစ်ဦးသည် လက်လုပ်လက်စားသတ္တုလုပ်ကွက်အဟောင်းတွင် အင်ပိုင်းလှည့်နေစဉ် မြေပြိုမှုဖြစ်ခဲ့သောကြောင့် ယခုအခါတွင် မသန်စွမ်းတစ်ယောက်အဖြစ် အသက်ရှင်နေရပါသည်။ ထိုလုပ်ကွက်တွင် ပိုင်ရှင်နှင့်ပတ်သက်ပြီး အချက်အလက်များမရှိသောကြောင့် ဆေးကုသမှုကုန်ကျစရိတ်များ အတွက် မည်သူမျှတာဝန်ယူပေးနိုင်မှုမရှိသောကြောင့် လျော်ကြေးမရရှိခဲ့ပါ။ အခြားလုပ်ကွက်တစ်ခုတွင်လည်း အသက် ၁၂ နှစ်အရွယ်ရှိ ယောက်ျားလေးတစ်ယောက်သည် ခဲမဖြူ အဖြိုက်နက် တူးဖော်ရေးလုပ်ငန်း၏ စွန့်ပစ်မြေစာပုံပြိုကျခဲ့မှုကြောင့် ထိုလုပ်ကွက်အနီးအနားရှိ ၎င်း၏နေအိမ်တွင်ပင် စွန့်ပစ်မြေစာများပိကာ အသက်ဆုံးရှုံးခဲ့ရသည်။

■ **ဆူညံသံနှင့်လေထုညစ်ညမ်းမှု။** ဆင့်တက်စက်ရုံအနီးရှိ လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် ကျောင်းသူ/သားများသည် အနံ့နှင့်ဆူညံသံကို ယဉ်ပါးမှုရှိနေသော်လည်း ကျောင်းတက်ရောက်မှုကိုတော့ အနှောင့်အယှက်ဖြစ်စေသည်ဟု ပြောပါသည်။ ရွှေတူးဖော်သည့်သတ္တုတွင်းတစ်ခုအနီးရှိ ရွာလေးရွာမှရွာသားများသည် သတ္တုတွင်းမှ အနံ့များကြောင့် ၎င်းတို့၏ ကလေးများတစ်ညလုံး မအိပ်နိုင်ကြပါဟု ပြောပါသည်။

■ **သတ္တုတူးဖော်ခြင်းကြောင့် ကျန်းမာရေးဆိုင်ရာ ဆိုးကျိုးသက်ရောက်မှုများ။** လုပ်ကွက်တစ်ခုအနီးရှိ ရွာများမှ ကလေးငယ်များသည် တီဘီရောဂါနှင့်အလားတူသည့်ရောဂါလက္ခဏာများဖြစ်ကြပြီး၊ ပြင်းထန်သည့် အသက်ရှူလမ်းကြောင်းဆိုင်ရာ ပိတ်ဆို့မှု (ARDS) လက္ခဏာကိုလည်း ခံစားကြရသည်ဟုဆိုသည်။ ရွာသားများနှင့် ဆရာဝန်များသည် ဤရောဂါများ မည်သို့ဖြစ်လာသည်ကို အတည်မပြုနိုင်သော်လည်း ရွာသားများသည် ထိုရောဂါများနှင့် သတ္တုတူးဖော်သည့်လုပ်ငန်းစဉ်များသည် ဆက်စပ်မှုရှိနေသည်ဟု ယူဆကြသည်။ လက်လုပ်လက်စားလုပ်ကွက်များတွင် လူငယ်လေးများသည် ပြဒါးဝယ်၍အင်ပိုင်းလှည့်သည့် လုပ်ငန်းများတွင် လုပ်ကိုင်ကြသည်ကိုတွေ့ရသည်။ (အပိုင်း ၅.၄ - အလုပ်သမား တွင်ကြည့်ရန်)။ အချို့အင်ပိုင်းလှည့်ခြင်းများတွင် ပြဒါးနှင့်အခြားဓာတုပစ္စည်းများအသုံးပြုပြီး နီးစပ်ရာချောင်းများတွင် စွန့်ပစ်ကြသည်။ ထိုချောင်းသည် ရွာ၏အဓိက ရေအရင်းအမြစ်ဖြစ်ပြီး ချောင်းအတွင်း ရေချိုးခြင်း၊ ရေကူးခြင်းနှင့်စားသုံးရန် ငါးဖမ်းခြင်းများပြုလုပ်ကြသည်။ ထို့အပြင် အင်ပိုင်းလှည့်ခြင်းများအတွက် အသုံးပြုသောပြဒါးနှင့် အခြားဓာတုပစ္စည်းများရှိသည့်နေရာများတွင် ကလေးသူငယ်များသည် နေထိုင်ခြင်း၊ ကစားခြင်းနှင့် ရေချိုးခြင်း များပြုလုပ်ကြသည်။ အစားအသောက်များကိုလည်း ထိုဓာတုပစ္စည်းများရှိသည့် နီးစပ်ရာနေရာများတွင် ပြင်ဆင်စားသောက်ကြသည်။ အသေးစားရွှေလုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် ကလေးငယ်များသည် ဆိုင်ယာနိုက်၏အန္တရာယ်ကို မသိရှိဘဲ ဆိုင်ယာနိုက်ပါဝင်နေသော စွန့်ပစ်ပစ္စည်းများကို အကာအကွယ်ပစ္စည်းများမပါဘဲ သယ်ယူခြင်းများအပါအဝင် ဆိုးရွားသည့် ကျန်းမာရေးထိခိုက်မှုများ ဖြစ်နိုင်သည့် လုပ်ငန်းစဉ်အမျိုးမျိုးတွင် ပါဝင်ပတ်သက်နေသည်ကိုတွေ့ရသည်။ နောက်လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် အမျိုးသမီးများသည် အသက် ၂ နှစ် ၃ နှစ် ကလေးငယ်များကို သတ္တုတွင်းလုပ်ကွက်များသို့ ခေါ်ဆောင်လာသည်ကို တွေ့ရသည်။ မိဘများအနေဖြင့် ပြဒါးနှင့်အခြားဓာတုပစ္စည်းများသည် ကလေးများအပေါ် ရေရှည်ကျန်းမာရေးကို ထိခိုက်နိုင်သည်ကို မသိရှိကြဟုပြောကြသည်။

■ **ရွှေပြောင်းနေထိုင်မှုနှင့် ဘေးအန္တရာယ်ကင်းရှင်းရေးအတွက် ပူပန်မှုများ။** သတ္တုတွင်းလုပ်ကွက် ဧရိယာများတွင် နေထိုင်ကြသော သတ္တုတွင်းလုပ်သားများသည် မြန်မာနိုင်ငံ၏အခြားဒေသများမှ လာရောက်ပြောင်းရွှေ့နေထိုင်ကြသောကြောင့် သတ္တုတွင်းဧရိယာအနီးရှိဒေသများတွင်ပြစ်မှုနှင့်ဆိုးမှုများပိုမိုမြင့်တက်လာပြီး လုံခြုံရေးအတွက် စိုးရိမ်မှုများရှိကြောင်း ဖွင့်ဟလာကြသည်။ ဥပမာအနေဖြင့် လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် လူငယ်များသည် ညနေပိုင်း ကျူရှင်အတန်းများသွားတက်ချိန်တွင် လုံခြုံရေးစိတ်မချရသောကြောင့် မိဘများမှအတူသွားကြရသည်။ ခဲမဖြူ သတ္တုတူးဖော်သည့် နေရာတစ်ခုတွင် မိန်းကလေးတစ်ဦးကို ရွှေပြောင်းလာသူ သတ္တုတွင်းလုပ်သားတစ်ဦးက မုဒိမ်းကျင့်ခဲ့သည်ဟုပြောသည်။ အခြားဖြစ်ရပ်များအား မျှဝေပြောကြားခြင်းမရှိသော်လည်း ယင်းကဲ့သို့ဖြစ်ရပ်များသည် တစ်ခုတည်းမဟုတ်သောကြောင့် မိဘများသည် ၎င်းတို့၏ကလေးများ ကျောင်းသွားရာတွင် စိတ်မချကြောင်း ပြောကြားခဲ့သည်။

- **လူငယ်များအကြား မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲမှု မြင့်တက်လာခြင်း။** လက်လုပ်လက်စားရွှေလုပ်ကွက် အတော်များများတွင် မူးယစ်ဆေးဝါး (ရာဘာနှင့်ဘိန်းဖြူ) သုံးစွဲမှုပျံ့နှံ့လာသည်ဟုဆိုကြသည်။ မိဘများ မူးယစ်ဆေးဝါးသုံးစွဲသည့် ကလေးသူငယ်များသည် အသက် ၁၂ မှ ၁၄ နှစ်အတွင်း ကျောင်းထွက်၍ သတ္တုတွင်းများတွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်ကြသည်ဟု သိရသည်။ ဒေသခံများနှင့် တွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ရာ ဒေသခံများအနေဖြင့် ၎င်းတို့၏ကလေးငယ်များ အသက်ငယ်သည့်အချိန်မှစ၍ မူးယစ်ဆေးဝါးများစတင်အသုံးပြုမည်ကို စိုးရိမ်ကြသည်။ သတ္တုတွင်းပိတ်ထားသည့် ရာသီတွင် ကလေးငယ်များသည် အခြားလုပ်ကိုင်စရာများမရှိသောကြောင့် မူးယစ်ဆေးဝါးများအသုံးပြုလာကြသည်ကို တွေ့ရသည်။

ပညာသင်ကြားနိုင်မှု

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ရည်ညွှန်းချက်။ ခွဲခြားခံရမှုမရှိခြင်း၊ ကလေးသူငယ်များ ပညာသင်ကြားခွင့်။

- **ရွှေပြောင်နေထိုင်မှုများကြောင့် သက်ရောက်မှုများ။** ရွာသားများနှင့်ကျောင်းအုပ်ဆရာကြီးအပါအဝင် ဒေသခံများသည် ဗမာစကားပြောသည့် ရွှေပြောင်းအလုပ်သမားအများ၏ ကလေးသူငယ်များသည် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားများနေထိုင်ရာအနီးရှိ ဘိလပ်မြေစက်ရုံတွင် အလုပ်လုပ်ရန် ရောက်ရှိလာခြင်းသည် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားကလေးငယ်များ၏ပညာရေးကို ထိခိုက်စေသည်ဟု ပြောကြားပါသည်။ ကျောင်းတွင် ဒေသခံတိုင်းရင်းသားကလေးငယ်များသည် စာသင်ခန်းများတွင် ဗမာစကားဖြင့်စာသင်သောကြောင့် ဗမာစကားပြောရန် စိတ်ခေါ်မှုတစ်ခုဖြစ်နေပါသည်။ ၎င်းသည် ပြောင်းရွှေ့လာသောကလေးများ၏ မိခင်ဘာသာစကားဖြစ်ပြီး ဒေသခံကလေးငယ်များ၏ ဘာသာစကားမဟုတ်သောကြောင့် အထက်ပါဖော်ပြပါစိန်ခေါ်မှုများရှိခြင်းကြောင့် ကျောင်းမှ နှုတ်ထွက်မှုများရှိကြသည်ဟု သိရပါသည်။
- **မြေယာဖွဲ့ပြသနာ။** ရွှေတူးဖော်ရန်အတွက် လယ်သမားများ၏မြေယာများကို သိမ်းယူခြင်းသည် ၎င်းတို့အား မြေယာဖွဲ့များဖြစ်စေကာ အချိန်ပိုင်းအလုပ်သမားများဖြစ်စေရန် ဦးတည်ပါသည်။ (အပိုင်း- ၅.၃ မြေယာပိုင်ဆိုင်မှုကိုကြည့်ရန်)။ လယ်သမားများ၊ ကျေးရွာခေါင်းဆောင်များနှင့် ပြောင်းရွှေ့ အလုပ်သမားများကိုတွေ့ဆုံမေးမြန်းခဲ့ရာကျောင်းနေသောကလေးငယ်များသည်မူလတန်းပြီးလျှင်ကျောင်းမှထွက်ပြီးဥပမာ-အင်ပိုင်းလှည့်သူအဖြစ် သတ္တုတွင်းလုပ်ကွက်များတွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်ကြရသည်ဟု ဆိုပါသည်။ သတ္တုတွင်းလုပ်ကိုင်သည့် ရွာတစ်ရွာတွင် ကလေးငယ်ဦးရေ၏ ၁၀% သာလျှင် မူလတန်းထက်လွန်သည့် ပညာရေးကို ဆက်လက်တက်ရောက်ခဲ့သည်။
- **ကျောင်းတက်ရောက်နိုင်မှု။** ဖြစ်ရပ်အချို့တွင် အကြီးစားသတ္တုတွင်းကုမ္ပဏီများအပါအဝင် တရားမဝင်သတ္တုတွင်းပိုင်ရှင်များသည် ကျောင်းတည်ဆောက်ပေးခြင်းနှင့်/သို့မဟုတ် ဆရာများနေထိုင်ရန်နေရာများ တည်ဆောက်ပေးသော်လည်း အနုတ်လက္ခဏာဆောင်သော ထိရောက်မှုများရှိနေသည်ဟု ဆိုကြပါသည်။ နေရာတစ်ခုတွင် မိဘများသည် ၎င်းတို့၏ကလေးများကြီးပြင်းလာလျှင် သတ္တုတူးဖော်သည့် လုပ်ငန်းတွင်သာ အခွင့်အရေးရှိသည်ဟု ယူဆထားသောကြောင့် ကလေးများ၏ပညာရေးကို အားမပေးပါ။ ဤသို့ဖြင့် ကလေးငယ်များသည် အထက်တန်းကျောင်းသို့ တက်ရောက်ရန်မလိုအပ်ကြောင်း ပြောပါသည်။ နောက်ဥပမာတစ်ခုအနေဖြင့် ခဲမဖြူလုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် မြေပြိုပြီးနောက် အန္တရာယ်ရှိသောနေရာဟု သတ်မှတ်ခဲ့သောကြောင့် ကျောင်းလေးကျောင်းပိတ်လိုက်ရသည်။ ၎င်း၏ရလဒ်အနေဖြင့် ကလေးများသည် အခြားကျောင်းတွင် သွားရောက်တက်ရန် ပိုမိုဝေးကွာသည့်နေရာသို့ သွား၍ကျောင်းတက်ရသည်။ အနီးဆုံးအထက်တန်းကျောင်းသည် အလွန်ဝေးသောကြောင့် အသက် ၁၀ နှစ်ခန့်ရှိသော ကလေးငယ်များသည် ကျောင်းဆက်လက်တက်ရောက်ခြင်းမရှိကြတော့ပါ။ ကျောင်းတတ်ရမည့်အစား ကလေးများသည် ၎င်းတို့၏မိဘများကို သွားရောက်ကူညီခဲ့ကြသည်။ ဥပမာ-အားဖြင့် ခဲမဖြူများသယ်ယူပေးခြင်းများ ပြုလုပ်ပေးခဲ့ရသည်။

ကလေးအလုပ်သမား

လူ့အခွင့်အရေးဆိုင်ရာ ရည်ညွှန်းချက်။ ခွဲခြားခံရမှုမရှိခြင်း၊ ကလေးသူငယ်များ၏ သက်သောင့်သက်သာနေနိုင်ခွင့်၊ ဆော့ကစားခွင့်နှင့် ယဉ်ကျေးမှုသိရှိခွင့်၊ ကလေးအလုပ်သမားဖြစ်မှုမှ ကလေးသူငယ်များလွတ်လပ်ခွင့်။

■ **တရားဝင်သတ္တုတွင်းများတွင် ကလေးလုပ်သားများခန့်အပ်ထားမှု။** အကြီးစားသတ္တုလုပ်ကွက်များတွင် ကလေးလုပ်သားများ ပျံ့နှံ့မှုမရှိဟုဆိုသော်လည်း အချို့ဖြစ်ရပ်များရှိခဲ့ဟုဆိုပါသည်။ ကွင်းဆင်းလေ့လာမှုများအရ အသက် ၁၈ နှစ်အောက်ကလေးများကို ခန့်အပ်ထားမှုကို ဥပဒေ၊ နည်းဥပဒေများဖြင့် တားမြစ်မှုများရှိသော်လည်း ကလေးအချို့သည် ဘီလပ်မြေစက်ရုံတွင် ခန့်အပ်ထားမှုများရှိသည်ကို တွေ့ရသည်။ အလုပ်သမားအတော်များများသည် စက်ရုံတွင်အလုပ်ရရှိရန် ၎င်းတို့၏အသက်မှန်ကို လိမ်လည်ပြောဆိုပြီး အသက် ၁၄-၁၅ နှစ်များတွင် စတင်အလုပ်လုပ်ကြသည်ဟုဆိုပါသည်။ ကွင်းဆင်းလေ့လာခဲ့သောအဖွဲ့တွေ့ဆုံခဲ့သော သတ္တုကုမ္ပဏီများက အသက် ၁၈ နှစ်အောက်ကလေးများ ခန့်အပ်ထားခြင်းမရှိဟုဆိုသော်လည်း ကလေးများ၏ မှတ်ပုံတင်များကိုစစ်ဆေးရာ အသက် ၁၃ နှစ်ခန့်ရှိသော ကလေးများအလုပ်ခန့်အပ်ထားသည်ကိုတွေ့ရပြီး အသက် ၁၀-၁၁ နှစ်ရှိသောကလေးများသည် ရုပ်ပိုင်းဆိုင်ရာ ခွန်အားရှိပါက အသေးစားရွှေသတ္တုတွင်းများတွင် လုပ်ကိုင်နေကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အထူးသဖြင့် နွေရာသီ ကျောင်းပိတ်ရက်များတွင် ဖြစ်သည်။ ခဲမဖြူသတ္တုတွင်းတစ်ခုတွင် ၂၀၁၄ ခုနှစ်မတိုင်မီ အသက် ၁၃ နှစ်မှ ၁၆ နှစ်အတွင်း ကလေးအလုပ် သမားခန့်အပ်ထားသည့် ဖြစ်စဉ်ရှိခဲ့သည်ဟု ဆိုပါသည်။ အလုပ်သမားဥပဒေနှင့်စစ်ဆေးမှုများကြောင့် ကလေးအလုပ်သမားခန့်အပ်မှု ရပ်ဆိုင်းခဲ့ကြသည်။ လုပ်ကွက်တစ်ခုတွင် ကလေးငယ်များသည် မြေအောက်လှိုက်ဂူအတွင်းသို့ ဝင်ရောက်ခွင့် မရှိဘဲ သစ်ပင်စိုက်ခြင်း သို့မဟုတ် အပင်များရေလောင်းခြင်း၊ စွန့်ပစ်ဆိုင်ယာနိုဒ်များအား အကာအကွယ်ပစ္စည်းများမပါဘဲ အညစ်အကြေးစွန့်ပစ်သည့်နေရာများသို့ သယ်ဆောင်ခြင်း သို့မဟုတ် ကုမ္ပဏီ၏ CSR စီမံကိန်းများအတွက် ကျောင်းတည်ဆောက်ခြင်းလုပ်ငန်းများကို ဝိုင်းဝန်းကူညီပေးခြင်းများကို လုပ်ကြသည်။ ကလေးငယ်များသည် အလုပ်မလုပ်ဘဲ ကစားနေပါက အထွေထွေမန်နေဂျာမှ ၎င်းတို့အား သတိပေးခြင်းခံရပါသည်ဟု ပြောပါသည်။

■ **လက်လုပ်လက်စားသတ္တုလုပ်ငန်းများတွင် ကလေးအလုပ်သမား ခန့်အပ်ထားမှု။** ကွင်းဆင်းလေ့လာတွေ့ရှိချက်များအရ ရွှေပြောင်းအလုပ်သမားများ၏ကလေးများသည် အသက် ၆နှစ် သို့မဟုတ် ၇ နှစ်အရွယ်များတွင် လက်လုပ်လက်စားနေရာများတွင် အင်ပိုင်းလှည့်သူများအဖြစ် လုပ်ကိုင်ကြသည်ကို တွေ့ရပါသည်။ အချို့ကလေးများသည် မနက် ၅ နာရီ သို့မဟုတ် ၆ နာရီမှ ညနေ ၅ နာရီအထိ အလုပ်လုပ်ကြသည်။ အချို့ကလေးငယ်များသည် နေ့အချိန်တွင် ကျောင်းတက်၍ ညနေပိုင်းတွင် နာရီအနည်းငယ်အလုပ် လုပ်ကြသည်။ တစ်ရက်လျှင် ၇၀၀ မှ ၁၅၀၀ ကျပ်အထိရကြသည်။ အင်ပိုင်းလှည့်သည့်အလုပ်မှရသော ဝင်ငွေသည် ထိုကလေးများအတွက် ကျောင်းစရိတ်အဖြစ်သုံးကြသည်။ ၎င်းတို့ကိုယ်တိုင် အင်ပိုင်းလှည့်အဖြစ် သတ္တုလုပ်ကွက်တွင်လုပ်မည်ဆိုပါက တစ်နေ့ ၅၀၀၀ ကျပ်ကို အင်ပိုင်းလှည့်ခွင့်ရရှိစေရန် ကျင်းပိုင်ရှင်သို့ပေးရသည်။ ကလေးသူငယ်များကို ကျောက်တူးသည့်နေရာများတွင်လည်း တွေ့ရသည်။ ကျောက်ကောက်ခြင်း၊ ကျောက်ထုခြင်း၊ ထုံးနှင့်မြေရောခြင်း စသည့်အလုပ်များလုပ်ကြရသည်။ မိန်းကလေးများသည် တစ်ရက်လျှင် ၃၅၀၀ မှ ၄၀၀၀ ကျပ်ရရှိပြီး ယောက်ျားလေးများသည် တစ်ရက်လျှင် ၄၀၀၀ မှ ၅၀၀၀ ကျပ်အထိ ရရှိကြသည်။ ကွာဟချက်အကြောင်းအရင်းမှာ ယောက်ျားလေးများသည် မိန်းကလေးများထက် ပိုမိုခက်ခဲသည့် အလုပ်များလုပ်ကိုင်ရသောကြောင့် ဖြစ်သည်။ အခြားဒေသများတွင် သတ္တုတွင်းပိုင်ရှင်များသည် အသက် ၁၆ နှစ်ထက်ငယ်သော ကလေးများကို သတ္တုတွင်းတွင် အလုပ်လုပ်ကိုင်ခွင့်မပေးပါ။ အဘယ်ကြောင့်ဆိုသော် ထိုကလေးများသည် အလုပ်လုပ်ကိုင်ရန် လုံလောက်သည့် သန်မာမှုမရှိဟု သတ်မှတ်သောကြောင့်ဖြစ်သည်။ သို့သော် အသက် ၁၆-၁၈ နှစ်ရှိသည့် ကလေးငယ်များသည် သတ္တုတွင်းတွင် ရေပိုက်ဖြင့်ထိုး၍ကျောက်များဖယ်ရှားသည့် သတ္တုတူးခြင်းလုပ်ငန်းစဉ်နှင့် ယမ်းဘီလူးသုံး၍ ကျောက်မာများကို ဖောက်ခွဲခြင်းကဲ့သော အန္တရာယ်များသည့် လုပ်ငန်းစဉ်

များတွင် ပါဝင်ကြရသည်ကို တွေ့ရသည်။ အခြားနေရာများတွင် အသက် ၁၈ နှစ်အောက်ရှိ ငယ်ရွယ်သော အလုပ်သမားများသည် သတ္တုရိုင်းများဆေးကြောခြင်း၊ သန့်စင်ခြင်းနှင့် ကျောက်ထုခြင်းများပြုလုပ်ကြရသည်။ သို့သော် ကလေးအလုပ်သမားများသည် မြေအောက်တူးဖော်မှုလုပ်ငန်းစဉ်များတွင် ပါဝင်မှုမရှိပါ။

(ဂ) ဆက်စပ်သည့် နိုင်ငံတကာ စံချိန်စံညွှန်းများ၊ လမ်းညွှန်ချက်များနှင့်ဖော်ဆောင်ရေးများ။

လေးထောင့်ဇယားကွက် ၂၂။ နိုင်ငံတကာအဆင့် စံချိန်စံညွှန်းများ၊ အမျိုးသမီးများနှင့် သတ္တုလုပ်ငန်းစဉ်များအတွက် လမ်းညွှန်ချက်နှင့် ဖော်ဆောင်ရေးများ။

<p>နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းများ</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ ICMM Sustainable Development Framework ■ IFC Performance Standards and Guidance Notes <p>ILO Conventions:</p> <ul style="list-style-type: none"> ● C111 Discrimination (Employment and Occupation) Convention, 1958 ● C100 Equal Remuneration Convention, 1951 ● C156 Workers with Family Responsibility Convention, 1981 ● C183 Maternity Protection Convention, 2000 <ul style="list-style-type: none"> ■ UN Guiding Principles on Business and Human Rights ■ UN International Bill of Human Rights and Core Human Rights Instruments, in particular UN Convention on the Elimination of all Forms of Discrimination against Women (CEDAW), 1979
<p>လမ်းညွှန်ချက်နှင့်ဖော်ဆောင်ရေး</p> <ul style="list-style-type: none"> ■ CSRМ, Mining and Local-Level Development: Examining the Gender Dimensions of Agreement Making and Benefit Sharing ■ IFC, Good Practice Note: Non-Discrimination and Equal Opportunity ■ IFC, Women in Mining: A Guide to Integrating Women Into the Workforce ■ Oxfam Australia, Tunnel Vision-Women, Mining and Communities ■ Oxfam Australia, Women, Communities and Mining: The Gender Impacts of Mining and the Role of Gender Impact Assessment ■ Rio Tinto, Why Gender Matters ■ UNIFEM and United Nations Global Compact, Women’s Empowerment Principles
<ul style="list-style-type: none"> ■ UN Women focus on promoting leadership and political participation of women, economic empowerment, and ending violence against women. ■ World Bank, Gender Dimensions of Artisanal and Small-scale Mining: A Rapid Assessment Toolkit ■ World Bank, Gender Dimensions of the Extractive Industries ■ World Bank, Women and Artisanal and Small-scale Mining

လေးထောင်ယေးကွက် ၂၃။ နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းများ၊ ကလေးသူငယ်အခွင့်အရေးနှင့်သတ္တုလုပ်ငန်းများအတွက် လမ်းညွှန်ချက်နှင့်ဖော်ဆောင်ရေးများ။

နိုင်ငံတကာစံချိန်စံညွှန်းများ

■ [IFC Performance Standards and Guidance Notes](#)

ILO Conventions:

- [C182 Worst Forms of Child Labour Convention, 1999](#)
- [C138 Minimum Age for Admission to Employment and Work Convention, 1973](#)

■ [UN Guiding Principles on Business and Human Rights](#)

■ [UN International Bill of Human Rights and Core Human Rights Instruments, in particular UN Convention on the Rights of the Child, 1989](#)

■ [UN Committee on the Rights of the Child, General Comment No.16 on State Obligations regarding the impacts of the business sector on children`s rights, 2013](#)

လမ်းညွှန်ချက်နှင့် ဖော်ဆောင်ရေး

UNICEF, [Children's Rights and the Mining Sector project and pilot study report](#)

UNICEF, UN Global Compact & Save the Children, [Children's Rights and Business Principles](#)

UNICEF & Save the Children, [Children's Rights in Policies and Codes of Conduct](#)

UNICEF & DIHR, [Children's Rights in Impact Assessment](#)

UNICEF, [Children's Rights in Sustainability Reporting](#)

UNICEF, [Engaging Stakeholders on Children's Rights](#)

UNICEF, DIHR and ICAR, [Children's Rights in National Action Plans on Business and Human Rights](#)

Save the Children, [Children as Stakeholders: The Business Benefits of Investing in Children](#)